

Ольга КЛЕЙМЕНОВА

Буття з химерами

4 червня виповнилося 150 років від дня народження Владислава ГОРОДЕЦЬКОГО (1863–1930)

Скануючи подумки психотип архітектора Городецького через більш як 80 років по його тегеранській кончині, припускаємо версії. Від народження Лешек Дезидерій Владислав (повне ім'я майстра) мав авантюрну бентежну вдачу. Тож архітектура стала для нього єдиним засобом приборкувати власний шал, запаковувати його у креслення, розрахунки, завершені форми.

Проте впродовж життя бунтівна натура вперто виплескувалася назовні в численних варіаціях: міфологічні істоти й екзотичні тварини на авторських будинках, полювання на носорога в Африці, участь у міжнародних змаганнях зі стрільби.

Завдяки такому характеру зодчого, що являв собою пекельний коктейль, Київ донині пишається комплектом екстраординарних архітектурних візитівок від Городецького. Будинок із химерами (1903) у близькості з адміністрацією Президента й парламентськими комітетами видається таким собі кораблем-привидом, що випадково пришвартувався до естетично чужорідного берега. Вироблений із тоді ще новомодного цементу, прикрашений чудернацькими скульптурами Еліо Саля, будинок незмінно магнетизує численних прибульців з інших земель.

Спустившись з пагорба, наштовхуємося на споруду колишнього театру Соловцова (нині там Національний драмтеатр імені Франка). Глядацьку залу в стилі рококо (1898), також спроектовану Городецьким, вважали свого часу взірцевою щодо комфортності. Ще одне своє дітище пан Владислав створив у мавританському стилі: караїмську кенасу (тепер там Будинок актора) – технічно прогресивну, нафаршировану електрикою, системою кондиціонування, паровим опаленням. Костел святого Миколая (храм столичних католиків, а за сумісництвом Будинку органної музики) також відзначився новаторством інженерної думки: тут Городецький випробував метод бетонних набивних паль – винахід свого друга на прізвище Страус.

А от на що з доробку Городецького нині неможливо дивитися без сліз, то це на Національний художній музей України, споруджений 1899 року на кшталт класичного грецького Парфенону (тоді це був Музей старожитностей та мистецтв). Здається, навіть леви, що його охороняють, ридають від

фірмового українського «роздубайства». Будинок руйнується роками, барельєфи та скульптури загрозливо нависають над головами відвідувачів, сходами крокувати моторошно... Колись, захоплені ідеєю створення такого музею, найкращі люди Києва вклали гроші в його будівництво. Нині будинок – сусід Кабміну та Верховної Ради – купається в байдужості новітніх господарів життя.

Це – лише найвідоміші об'єкти, спроектовані архітектором за тридцятирічний київський період. Менш знамениті – машинобудівний завод, меблева фабрика, прибуткові будинки... Архітектурні згадки про себе майстер залишив у Євпаторії, Черкасах, Шпикові, Умані.

Еміграція Владислава Городецького у 1920-му до Польщі, а пізніше – до Ірану на запрошення іноземної компанії є елементарною реакцією на трагізм, яким просякнуте життя тодішньої вітчизняної інтелігенції. Цей трагізм резонував із особистою драмою майстра, котрий зводив Будинку із химерами для себе, а залишив його невдячним чужакам.

Обіймаючи посаду головного архітектора в синдикаті з будівництва перських залізниць, Городецький став автором вокзалу, шахського палацу та готелю в Тегерані. Бентежна авантюрна вдача навіки зробила його невтомним заручником її величності Творчості.

Подолянин за місцем народження (село Шолудьки Немирівського району Вінницької області), шляхетний поляк за походженням, петербуржець за пропискою своєї альма-матер (випускник Петербурзької академії мистецтв) та киянин за покликом серця, саме в Тегерані Городецький завершив земний шлях.

Можливо, неспокоїна його душа й нині прилітає до осиротілих химер у найефектніший будинок Києва. Вона гладить крилом легендарного маленького крокодила (підіть та знайдіть його самотужки), показуючи якого, гіді годують туристів байками про щастя, дароване кам'яною рептилією.

